
Штучний інтелект – асистент, а не конкурент

Володимир Орлов,
учитель фізичної культури,
вищої категорії, учитель-методист
комунального закладу «Харківський ліцей № 38
Харківської міської ради»
orlusha3838@gmail.com

У статті розглянуто поняття штучного інтелекту (ШІ) та його можливості в освітньому середовищі Нової української школи (НУШ) на уроках фізичної культури в закладах загальної середньої освіти.

Ключові слова: дистанційне навчання, штучний інтелект, проблема «вимкнених камер», мотивація учнів, цифровий контент, технічний інструмент, партнер.

Актуальність. Уже йде шостий рік, як фізична культура перейшла в зовсім інший формат проведення уроків: спочатку через COVID-19, а тепер через війну. Дистанційне навчання кардинально змінило роль учителя фізичної культури.

Предмет, який за своєю суттю базується на русі, взаємодії та безпосередньому контролі, став обмежений рамками моніторів, через що **виникла низка специфічних проблем.**

1. **Обмежений простір і відсутність інвентарю** – більшість учнів проживають у квартирах, де немає місця для повноцінних стрибків, бігу чи ігор із м'ячем. Перед учителем постає складне завдання: як адаптувати програму (наприклад, із баскетболу чи легкої атлетики) до умов тісної кімнати, де замість гантелей – пляшки з водою, а замість шведської стінки – край дивана.

2. **Питання безпеки та травматизму** – це найголовніший ризик. У спортзалі вчитель бачить кожного учня під кутом 360 градусів і може миттєво підстрахувати, а через камеру важко побачити неправильну постановку стопи чи вигин спини, неможливо надати негайну допомогу в разі травми. Таким чином, учитель несе юридичну відповідальність за безпеку дитини, яку він бачить лише частково.

3. **Проблема «вимкнених камер»** – фізична активність потребує емоційного контакту. Коли учні ховаються за чорними квадратами в Zoom або Google Meet, учитель не може перевірити, чи виконується вправа взагалі, втрачає можливість коригувати темп заняття залежно від стану дітей і відчуває професійне вигорання через відсутність зворотного зв'язку.

4. **Мотивація учнів до занять фізичною культурою** – вважаю її **найголовнішою**, адже якщо їм не цікаво на уроці, то вони не виявлятимуть інтересу до предмета взагалі.

Як же зробити уроки цікавими для сучасних дітей, які не розлучаються зі своїми гаджетами 24/7? **Саме тут на допомогу вчителю приходить ШІ.**

Аналіз літературних джерел надав можливість визначитися з поняттям «Штучний Інтелект»[1].

Штучний інтелект (artificial intelligence, AI) – це метод змусити комп'ютер або програмне забезпечення «мислити» як людський мозок, що досягається шляхом вивчення закономірностей роботи людського мозку й аналізу когнітивних процесів. Результатом цих досліджень є розробка інтелектуального програмного

забезпечення та систем. Сьогодні штучний інтелект є одним із найпопулярніших термінів у світі. За деякими прогнозами, до 2035 року ШІ принесе світовій економіці 15,7 трильйона доларів. Він уже створює купу цифрового контенту – тексти, картини, музику, відео тощо, допомагає створювати персоналізовані програми навчання, оцінювати знання студентів і адаптувати матеріал під рівень кожного учня. Використовується ШІ також у віртуальних асистентах і системах дистанційного навчання.

Згідно з інструктивно-методичними рекомендаціями щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти [2] використання штучного інтелекту (ШІ) в Новій українській школі (НУШ), яка базується на трансформації ролі ШІ з простого технічного інструменту на партнера в освітньому процесі, сприяє розвитку критичного мислення, інноваційності та наскрізних умінь, визначених реформою.

Основні напрями та засади впровадження ШІ в НУШ: на основі матеріалів МОН та сучасних методик.

Мета та філософія використання: інструмент, а не заміна – ШІ має допомагати вчителю (створення контенту, персоналізація) та учням (дослідження, адаптивне навчання), не замінюючи людський інтелект.

Використання ШІ спрямоване на творчий розвиток, критичне мислення, формування академічної доброчесності та поваги до прав людини.

Партнерство: ШІ виступає як партнер, що стимулює запитання, а не лише надає готові відповіді.

Висвітлення практичного матеріалу. Міністерство цифрової трансформації та Міністерство освіти і науки України спільно з Робочою групою з питань розроблення інструктивно-методичних рекомендацій щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти розробили рекомендації [3], які визначатимуть підхід до відповідального, етичного й ефективного використання систем ШІ в закладах загальної середньої освіти. **Мета рекомендацій** – поширення принципів і підходів до відповідального використання систем ШІ в загальній середній освіті для дотримання прав людини, професійних етичних стандартів, підвищення обізнаності вчителів, про можливі ризики та виклики для того, щоб критично, ефективно й етично взаємодіяти із системами штучного інтелекту та використовувати весь їхній потенціал. Рекомендації сформовані на основі актуальних міжнародних практик.

«ШІ – не ворог, а справжній друг учителя. Не той, що забирає, а той, що допомагає, полегшує й надихає». Так відгукується про ШІ Ольга Пікалюк, учителька початкових класів, у «Фанні Файна»). І я погоджуюся з її твердженням.

Щоб навчитися працювати з ШІ, не знадобиться витратити багато часу, але в майбутньому вчитель заощаджуватиме набагато більше.

Почнемо з найпростішого – складання теоретичних питань для тестів із різних видів спорту (багато вчителів використовують для оцінювання платформи [«На Урок»](#) і [«Всеосвіта»](#)). За допомогою ШІ можна скласти будь-яке тестування з різною кількістю питань і рівнем складності, витративши на це лічені хвилини.

Для вивчення інваріантного модуля «Теоретико-методичні знання та загальна фізична підготовка» я використовую на своїх уроках презентації. Створювати їх мені допомагає [NotebookLM + Canva](#) або Gamma.

Gamma – це сучасний онлайн-інструмент, який використовує штучний інтелект для створення презентацій.

У своїй роботі також використовую Gemini – помічника на основі ШІ від Google, у якому є два дуже корисних Gem-боти: Storybook і Генератор ідей.

Storybook допомагає створювати онлайн-книги за допомогою добірок персонажів і фонів, створених професійними художниками. Будь-яка теоретична тема з нашого предмета перетворюється на дуже цікаву історію з яскравими ілюстраціями (навіть техніка безпеки), яку є можливість ще й прослухати.

За допомогою Генератора ідей роблю квести, які проводжу в кінці кожного модуля, у яких є питання з теорії вивченого виду спорту, ребуси (створюю в програмі Генератор ребусів), творчі завдання (об'єднання дітей у команди та робота в сесійних залах).

Отже, ШІ – це не заміна вчителя, а його «екзоскелет». Він не може надихнути дитину, підтримати у важку хвилину чи помітити іскру в очах, але він може зняти з плечей педагога 50% рутини.

Мій особистий висновок: ШІ – це інструмент, як молоток: ним можна побудувати будинок, а можна вдарити по пальцю. Усе залежить від того, хто його тримає.

Список використаних джерел

1. Що таке штучний інтелект: історія, види та складові. URL: <https://gigacloud.ua/articles/shho-take-shtuchnyj-intelekt-istoriya-vydy-ta-skladovi/>

(дата звернення: 06.04.2026).

2. ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/05/21/Instruktyvno.metodychni.rekomendatsiyi.shchodo.SHI.v.ZZSO-22.05.2024.pdf> (дата звернення: 06.04.2026).

3. Лист МОН від 29.09.2025 № 1/20386-25 «Про методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій ШІ в ЗЗСО». URL: <https://yakistosviti.com.ua/novyny/metodychni-rekomendatsii-shi> (дата звернення: 06.04.2026).

Архівні матеріали на уроках історії України або як джерельна база науково-дослідницьких робіт учнівської молоді допомагає доторкнутися до історії

Юрій Свистун,
учитель історії та предмета «Захист України»
Олексіївського ліцею Краснокутської селищної ради
Богодухівського району Харківської області,
заслужений учитель України,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
старший учитель,
svystunjurij1964@ukr.net

Актуальність. Активізація дослідницької діяльності учнівської молоді є одним із пріоритетних напрямів розвитку неформальної освіти, оскільки вона містить джерела для розв'язання проблеми формування особистості молодої людини. Серед них можна назвати розвиток пізнавальних інтересів, самостійності,